

Knjiga uvaja najmlajše bralce v nevidni svet drobnoživk, s katerim smo vsak dan neločljivo povezani. Avtorju je uspelo na izviren način predstaviti dokaj težavno in za večino bralcev neznano ter neprivažno temo. Poleg tekočega in lahkotnega besedila, ki pa je kljub poenostavitvi strokovno neoporečno, je posebej pomembno sodelovanje z ilustratorjem Samom Jenčičem. Besedilo in risba se namreč izvrstno dopolnjujeta v učinkovito celoto. Knjiga ne daje odgovorov na vprašanja, ampak nasprotno, odpira bralcu nova obzorja, kjer se sprožajo nova vprašanja in razmišljanja o naših mikroskopsko majhnih, a vendar izjemno pomembnih sopotnikih.

PRVA KNJIGA ZA NAŠE DRUGOŠOLCE ALI HIŠA, HIŠKA, HIŠKICA ZA ŠOLSKO IN DOMAČE BRANJE

”Berilo naj bo otrokova prva knjiga”, je bila maksima skupine avtorjev, Berte Golob, Marije Kolar, Igorja Saksida, Cvetke Velikonja in Anice Zidar, ko so zbirali in izbirali besedila za novo drugo berilo. In knjiga, ki so jo tako napravili, resnično zasluži ime **n o v o**, a ne le zaradi svežega datuma izida, ampak v prvi vrsti zaradi svojega izvirnega koncepta. Kajti ne le, da so v njej zbrana najlepša, najmi-kavnejša, najbolj sončna, najnežnejša in najprijaznejša besedila iz slovenske in svetovne književnosti za otroke, skratka tista, ki jih otroci, potem ko so se izkopali iz mučnih težav s prvim ”čitanjem”, najraje berejo (oziroma, bodimo realni, še raje vidijo, da jim jih berejo ali pripovedujejo odrasli), to, kar je še bolj novo, je vse kaj drugega.

Zdi se, da se berilo (verjetno prvič v zgodovini slovenskega šolstva) odreka pravic in namenu, da bi otroke pospešeno spreminjalo v lojalne državljane, saj v njem ni niti enega besedila, ki bi spominjalo na dobre stare in malo manj stare

čase, ko je služila čitanka v prvi vrsti temu, da je otrokom v njihovi najdojemljivejši fazi razvoja posredovala moralne vrednote, kakršne je predpisovala in potrebovala trenutno vladajoča oblastna struktura.

Pravzaprav je mogoče v berilu zaznati tisti premik, ki ga opazujemo pri mladinski književnosti sploh. Avtor, govorci v komunikacijski veri, ni več vsevedni, starejši in zato modrejši odrasli, ki otroka s pomočjo literature le izobražuje in vzgaja, ampak je tudi sam velik otrok. Besedilo, ki tako nastane, je lahko takšno, kot je, le pod pogojem, da je avtor odkril v sebi sledove infantilnega, pod pogojem, da tudi sam uživa v vsej globini in širini pomenskega polja otroške igre in v slikovitosti izleta v bogati in pisani svet domišljije.

Skratka, osrednja vrednota *Hiše, hiške, hiškice* je otrok, njegova domišljija in realni svet, kakršen je videti skozi otroška očala. Takemu videnju problematike je seveda podrejena tridelna kompozicija berila.

In tako beremo v prvem razdelku z naslovom En majhen škrat pesmice, zgodbe in dramska besedila o tem, kakšen je ta majhen škrat, otrok (tak kot deček in deklica, ki berilo bereta), kakšnega se vidi v zrcalu (Niko Grafenauer: *Dvojčka*), kako neskončno rad taca in packa po lužah, kljub temu, da mama meni, da bi bilo mnogo pametneje, če bi se jim izognil. (Neža Maurer: *Tri luže*) in kako mora včasih iz sveta poštevanke in novih hlač (ki pa, kljub temu, da otroka naredijo v moža, pravzaprav omejujejo svobodo igre) odpotovati

”... tja v deželo Čarovnijo,
kjer se čudeži godijo...”

(Kajetan Kovič: *Zlata ladja*)

V drugem razdelku z naslovom Tri miške, tri muce, tri druge reči najdemo besedila, ki upovedujejo svet, kakršen je videti, če ga gledata osemletni deček in osemletna deklica. Svet, kjer so stvari bolj žive, bolj pisane in predvsem močno drugačne, kot če bi jih gledali trezni in

storilnostno motivirani odrasli brez domišljije.

V tretjem razdelku z naslovom Če slišiš hudo mravljico, najdemo besedila, ki pripovedujejo o tem, kako se otrok, torej jaz — bralec, srečuje s svetom okrog sebe, kako ga doživlja in nanj reagira. Skratka, kaj napravi, če sliši hudo mravljico, in kaj, če ima pred seboj celo skledo slastnih krofov, kaj napravi, ko je treba zjutraj vstati, kljub temu, da je še zaspan, in kaj takrat, ko si zares močno zaželi, da bi razjezil očeta.

Novo drugo berilo potemtakem upošteva psihološko dejstvo, da vidi osemletni otrok, kljub temu, da je že odrasel iz faze infantilnega egocentrizma, svet še vedno predvsem v relaciji do samega sebe, in to, da so tudi izleti v domišljijo pogojeni v prvi vrsti z željami, ki jih v navadnem svetu šolskega urnika, domačih nalog, umivanja zob in odhajanja spat ni mogoče uresničiti. In ker je to tako, je treba avtorjem izraziti prav posebno priznanje

in zahvalo, saj so s *Hišo, hiško, hiškico* oblikovali sodobno berilo, ki ustreza vsem najnovejšim merilom in didaktičnim principom, ki veljajo za pouk književnosti.

Le na eno pomanjkljivost bi rada opozorila.

Avtorji berila sicer načrtujejo metodični priročnik, kjer bo mogoče najti tudi informacijo, od kod so iztrgani odlomki besedil in besedila, ki jih najdemo v berilu, vendar mislim, da bi bila takšna informacija potrebna kar ob vsakem berilu. Rada bi spomnila na tisti del literarne vzgoje, ki jo opravljajo starši. In če je *Hiša, hiška, hiškica* otrokova prva knjiga, je potemtakem namenjena tudi branju po pouku. Zatorej bi informacijo o tem, kje je mogoče kaj več prebrati o *Piki Nogavički*, *Pedenpedu* in komarju ZZ, potrebovali tudi otroci, mame in očetje in ne le tovarišice in tovarišice knjižničarke.

Metka Kordigel

svetu, ki so darovali svoje knjige za razstavo, katere otvoritev je bila 3. junija 1946 v sedanjem Haus der deutschen Kunst (Dom nemške umetnosti) v Münchnu. Razstava je nato do 1948. potovala še v Stuttgart, Frankfurt, Berlin, Hannover, Braunschweig in Hamburg, obiskalo pa jo je preko milijon otrok in odraslih.

Pri Jelli Lepman pa je že tiefs zanetil, da bi iz te mednarodne zbirke knjig za otroke in mladino ustanovila mednarodno mladinsko knjižnico. Leta 1946 se je preselila v München in bila glavna urednica revije *Heute (Danes)*. S pisateljem Enichom Käsemajerjem, ki je takrat pisal za *Neue Zeitung (Novi časopis)*, katerega uredništvo je bilo v neposredni bližini, sta skupaj razmišljala, kako uresničiti to zamisel. Jella Lepman je zastavila ves svoj ugled, izkoristila osebna znanstva, med njimi tudi z vdovo ameriškega predsednika, Eleanor Roosevelt, pridobila je prispevek iz Rockefellerjevovega sklada in naklonjenost nemške zvezne vlade in uspela, da je bila v Münchnu ustanovljena Internationale Jugendbibliothek (Med-

narodna knjižnica za otroke in mladino). Leta 1956 Andersenova nagrada za mladinsko književnost, ki se podeljuje vsaki dve leti posame in ilustracijem od leta 1967 pa prav tako na njeno pobudo podeljujejo 2. april, rojstni dan Hansa Christiana Andersena, kot Mednarodni dan mladinske knjige.

Jella Lepman je tudi sama pisala. Zet kot sedemnajstletno dekle je objavljala članke, zanimivo je, da je v rojstnem Stuttgartu osnovala mednarodno čitalnico za otroke tujih delavcev v tovarni cigarete, leta 1928 je napisala slikanico *Der schlafende Sonntag (Prespavni nedelja)*, ki jo je ilustriral Hermann Gradi, leta 1930 gladaljsko delo *Der singende Pfeifer (Joči noviči)*, v času med drugo svetovno vojno, ko je emigrirala z otroki v Anglijo, ker je bila židovskega rodu, leta 1942 nemško berilo za otroke *Das Geheimnis vom Kasper (Zgodba o kavičja skrivnost)*, leta 1947 delo *Women in New Germany (Ženske v novem Nemčiji)*, ki je pod psevdonimom Käsemajer objavila prvi del in drugi del. V Nemčiji je objavila